

บทที่ 5 การเขียนคำอธิบายรายวิชา

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้นหลังจากที่ได้วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อหาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้แล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องเขียนคำอธิบายรายวิชา จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่วิเคราะห์ได้ คำอธิบายรายวิชา (Course Description) หรือลักษณะรายวิชา เป็นการแสดงเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม โดยสังเขป จะเขียนอธิบายความกว้าง ความลึกซึ้งของสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร รวมทั้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การเขียนควรระบุพฤติกรรมการเรียนรู้หรือบ่งบอกกริยาให้ชัดเจน เช่น ศึกษา สังเกต รวบรวม ปฏิบัติ หรือทดลอง

แนวการเขียนคำอธิบายรายวิชา

การเขียนคำอธิบายรายวิชา สามารถเขียนได้หลายรูปแบบ ซึ่งมีวิธีการเขียนง่าย ๆ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เขียนเสนอภาพรวมมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ

ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม

รูปแบบที่ 2 เขียนเสนอแยกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย

1. สาระการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียงของขอบข่ายเนื้อหา

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เขียนเป็นความเรียง สรุปภาพรวมผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม

รูปแบบที่ 3 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ขอบข่ายกิจกรรมที่กำหนดกว้าง ๆ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของรายวิชา

2. ขอบข่ายเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของรายวิชา

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างกว้าง ๆ

รูปแบบที่ 4 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1. จุดประสงค์ของรายวิชาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้รายวิชา

2. ขอบข่ายสาระการเรียนรู้

3. กิจกรรมการเรียนรู้

4. วิธีการวัดและประเมินผล

รูปแบบที่ 5 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ตารางการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหาแต่ละสาระ และใช้ย่อหน้า กำหนดสาระการเรียนรู้ โดยไม่ต้องกำหนดว่าเป็นสาระใด
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน มีคำกริยาที่เป็นสมรรถภาพ ด้านความรู้ ความสามารถที่เป็นทักษะและกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและร่องรอย การเรียนรู้เป็นข้อ ๆ โดยไม่แยกด้าน

ตัวอย่างการเขียนคำอธิบายรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

(รูปแบบที่ 2)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เวลาประมาณ 250- 260 ชั่วโมง

สาระที่ 1 การอ่าน

ฝึกการปฏิบัติคนให้ถูกต้องในการอ่านในใจ อ่านออกเสียง อ่านอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว อ่านคำ อ่านวนโวหาร การใช้บริบทในการอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจ การใช้แหล่งความรู้พัฒนาความสามารถในการอ่าน การสรุปความและหาข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน การใช้แผนภาพโครงเรื่องพัฒนาความสามารถทางภาษา การนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การอ่าน บทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง การท่องจำบทร้อยกรองที่มีคุณค่าทางความคิดและความงามทางภาษา และการเลือกอ่านหนังสือ

เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่าน มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว รวดเร็ว สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกจากเรื่องราวที่อ่านได้ สามารถจับใจความสำคัญ ปฏิบัติคนในการอ่านจนเป็นนิสัย การใช้แหล่งความรู้พัฒนาความสามารถในการอ่าน เห็นคุณค่าของการอ่าน สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เลือกอ่านหนังสือตามจุดประสงค์และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

ฝึกปฏิบัติคนให้ถูกต้องในการเขียน ใช้หลักการเขียน กระบวนการเขียน เขียนเพื่อสื่อสาร

เขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนบันทึก เขียนรายงาน เขียนตามจินตนาการ เพื่อพัฒนาการเขียนและใช้การเขียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้

เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบ สวยงาม สื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีลักษณะนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียนและนำการเขียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

ฝึกวิธีการแสดงออกเกี่ยวกับมารยาทและบุคลิกที่ดีในการฟัง ดู และพูด ในโอกาสต่าง ๆ โดยเน้น การใช้น้ำเสียง สიტาท่าทางประกอบ ใช้ภาษาพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนการแสดงออกจนเป็นนิสัย

ฝึกฟัง ดู และพูด ข่าว เรื่องราว และเหตุการณ์ ฝึกจับใจความสำคัญของเรื่องราวในชีวิตประจำวัน บทความ การอภิปราย รายงาน คำพูดที่แสดงการเปรียบเทียบ ความต้องการโดยตรงและโดยนัย ตำนาน สุภาษิต คำพังเพย อภิปรายซักถาม คิดเปรียบเทียบ วิเคราะห์ แยกแยะข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น สรุปหลักการและเจตนารมณ์และนัยของข้อความหรือเรื่องนั้น ๆ ฝึกสนทนาอธิบาย ชี้แจง โดยเน้นข้อควรปฏิบัติในการฟัง ดู และพูด ตลอดจนเข้าใจถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางที่เหมาะสม

เพื่อให้เข้าใจในเรื่องที่ฟัง ดู และพูด สามารถจับใจความสำคัญ เรียงลำดับเหตุการณ์ สรุปความ มีทักษะการพูดประเภทต่าง ๆ พูดสื่อความได้ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล มีความชื่นชมต่อภาษาไทย ใช้ทักษะในการฟัง ดู และพูดในการเพิ่มพูนความรู้ ความคิด มีมารยาทที่ดีในการฟัง ดู และพูด นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

นำหลักการทางภาษาใช้พัฒนาคำศัพท์ การอ่าน การเขียนสะกดคำในบทเรียนและตามความสนใจ การใช้คำ กลุ่มคำตามชนิดและหน้าที่ของคำและกลุ่มคำในประโยค ส่วนขยายประโยค การเลือกใช้คำและประโยคในการสื่อสาร การใช้ภาษาในการสนทนา การเขียนเชิง การชักชวน การใช้คำสุภาพ คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง ความสัมพันธ์ของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำ

ภาษาต่างประเทศ บทร้อยกรอง นิทานพื้นบ้าน การใช้ภาษาในการแสวงหาความรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาความรู้ การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การเขียนจดหมาย การเขียนเรียงความ การพูดและการเขียนอย่างมีคุณธรรม การใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ และการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในชุมชน

เพื่อให้สามารถนำหลักการทางภาษาไปใช้พัฒนาความรู้การดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล สื่อความหมายได้อย่างถูกต้องชัดเจน รวมถึงการใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนอย่างมีคุณธรรมเชิงสร้างสรรค์

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

ฝึกอ่านนิทาน ตำนาน เรื่องสั้น วรรณคดี บทร้อยกรอง ฯลฯ เลือกอ่านบทประพันธ์ตามจุดมุ่งหมายของการอ่าน ใช้หลักการพิจารณาคุณค่าของหนังสือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนเห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

ตัวอย่างการเขียนคำอธิบายรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

(รูปแบบที่ 3)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เวลาประมาณ 190- 200 ชั่วโมง

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

จำนวนนับ 1 ถึง 100 และ 0 การใช้ตัวเลขฮินดูอารบิก และตัวเลขไทยแสดงจำนวน ชื่อหลักและค่าประจำหลัก การใช้ 0 เพื่อยึดตำแหน่ง การเขียนในรูปกระจาย การเปรียบเทียบจำนวน การใช้เครื่องหมาย $=, \neq, >, <$ และการเรียงลำดับจำนวน

ความหมายของการบวก เครื่องหมายบวก (+) การหาผลบวกที่มีผลบวกไม่เกิน 100 และ โจทย์ปัญหา ความหมายของการลบ เครื่องหมายลบ (-) การหาผลลบที่มีตัวตั้งไม่เกิน 100 และ

โจทย์ปัญหา การบวกลบระคนและโจทย์ปัญหา และการตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้จากการคิดคำนวณ

เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐาน สามารถคิดคำนวณ ดำเนินการแก้โจทย์หา เห็นประโยชน์ของการเรียนคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามเนื้อหาสาระ

สาระที่ 2 การวัด

การวัดความยาว ความสูง และระยะทาง โดยใช้เครื่องมือที่มีหน่วยวัดที่ไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน การชั่งโดยใช้เครื่องชั่งที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน การควงโดยใช้เครื่องควงที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน

ช่วงเวลาในแต่ละวัน กลางวัน กลางคืน เช้า สาย เทียง บ่าย และเย็น จำนวนวันในหนึ่งสัปดาห์ ชื่อวันในสัปดาห์ การอ่านปฏิทิน ชื่อเดือนในหนึ่งปี การเรียงลำดับชื่อเดือน และจำนวนวันในแต่ละเดือน

เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัด สามารถคิดคำนวณ ดำเนินการแก้โจทย์หา และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามเนื้อหาสาระ

สาระที่ 3 เรขาคณิต

รูปเรขาคณิตสองมิติ รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม รูปวงรี การจัดกลุ่มรูปเรขาคณิตสองมิติจากสิ่งต่าง ๆ

เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในรูปเรขาคณิตต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามเนื้อหาสาระ

สาระที่ 4 พีชคณิต

แบบรูปและความสัมพันธ์ การสังเกตลำดับของจำนวน การนับเพิ่มที่ละ 1, 2 และนับลดที่ละ 1 การสังเกตลำดับของรูปเรขาคณิตและแบบรูปอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันในลักษณะของรูปร่างขนาด หรือสี

เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแบบรูป ได้ฝึกการสังเกต มีความคิดเชื่อมโยง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ตามเนื้อหาสาระ

การจัดทำคำอธิบายรายวิชาในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 เป็นการนำเอาผลการเรียนรู้ที่
คาดหวังรายปี/รายภาค ตารางการเรียนรู้รายปี/รายภาค ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ
ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม มาจัดกลุ่มประเด็น รวมทั้งเวลาที่กำหนด เขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา
ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลา ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของรายวิชา นั้น ๆ
การเขียนคำอธิบายรายวิชา จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงขอบข่ายสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่
คาดหวัง และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมใหญ่ ๆ ของชั้นนั้น ๆ